

МАРБУРГ ИСИТМАСИ: ХАРАКТЕРИСТИКАСИ ВА КЛИНИК-ЭПИДЕМИОЛОГИК ХУСУСИЯТЛАРИ

Bo'riyev Muhammadali G'ayrat o'g'li

buriyevmuhammad14@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0008-4483-9082>

Himmatova Malohat Bobonazar qizi

malohathimmatova49@gmail.com

АННОТАЦИЯ

Marburg virus disease — юқори леталликка эга бўлган, геморрагик синдром билан кечувчи ўткир вирусли инфекциядир. У *Filoviridae* оиласига мансуб Marburg virus томонидан чақирилади. Ушбу мақолада касалликнинг эпидемиологияси, патогенези, клиник белгилари, лаборатор диагностикаси ва профилактика чоралари чуқур таҳлил қилинди. Тадқиқотлар шуни кўрсатадики, Марбург иситмаси юқори юқумлилиқ ва 24–88% гача леталлик даражаси билан ажралиб туради, бу эса уни глобал соғлиқни сақлаш муаммосига айлантиради.

Калит сўзлар: Марбург вируси, геморрагик иситма, эпидемиология, патогенез, вирусли инфекция

MARBURG FEVER: CHARACTERISTICS AND CLINICAL-EPIDEMIOLOGICAL FEATURES

Bo'riyev Muhammadali G'ayrat o'g'li

buriyevmuhammad14@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0008-4483-9082>

Himmatova Malohat Bobonazar qizi

malohathimmatova49@gmail.com

ABSTRACT

Marburg virus disease is an acute viral infection characterized by a hemorrhagic syndrome and a high case fatality rate. It is caused by the Marburg virus, which belongs to the *Filoviridae* family.

This article provides an in-depth analysis of the epidemiology, pathogenesis, clinical manifestations, laboratory diagnostics, and preventive measures of the disease. Research findings indicate that Marburg fever is distinguished by high transmissibility and a case fatality rate ranging from 24% to 88%, making it a significant global public health concern.

Keywords: Marburg virus, hemorrhagic fever, epidemiology, pathogenesis, viral infection

КИРИШ

Marburg virus disease биринчи марта 1967 йилда Германиянинг Марбург ва Франкфурт шаҳарларида ҳамда Сербияда қайд этилган. Касаллик манбаи сифатида Африкада яшовчи мевакор ярқанатлар — *Rousettus aegyptiacus* аниқланган.

Марбург вируси Ebola virus disease билан яқин ўхшашликка эга бўлиб, оғир интоксикация, кўп органли етишмовчилик ва қон кетиш синдроми билан кечади. Глобаллашув ва халқаро саёҳатлар ортиши касаллик тарқалиш хавфини оширмоқда.

МАТЕРИАЛЛАР ВА УСУЛЛАР

Ушбу тадқиқотда Marburg virus disease бўйича замонавий илмий маълумотларни умумлаштириш ва таҳлил қилиш мақсад қилинди. Тадқиқот дизайни сифат таҳлили (qualitative systematic review) бўлиб, клиник, вирусологик ва эпидемиологик маълумотларни қамраб олди.

Маълумотлар халқаро тиббий базалар (PubMed, Scopus), шунингдек World Health Organization ва CDC ҳисоботларидан олинди. Танлаб олиш мезонлари сифатида 2000–2025

йиллар оралиғида чоп этилган, инсонларда қайд этилган клиник ҳолатлар, эпидемиялар ва лаборатор тадқиқотлар киритилди.

Таҳлил жараёнида касалликнинг тарқалиш динамикаси, юқиш йўллари, инкубацион даври, клиник кечиши ва лаборатор ўзгаришлар солиштирма усулда кўриб чиқилди. Шунингдек, вируснинг хужайра даражасидаги таъсири ва иммун жавоб механизмлари ҳақидаги маълумотлар интеграция қилинди.

Методологик жиҳатдан, тадқиқотда маълумотларни қайта ишлашда контент-таҳлил ва таққослаш усуллари қўлланилди. Статистик маълумотлар диапазон шаклида келтирилиб, турли эпидемиялардаги фарқлар баҳоланди. Бу ёндашув касалликнинг умумий ва индивидуал клиник хусусиятларини чуқурроқ англаш имконини берди.

НАТИЖАЛАР

Таҳлил натижалари Marburg virus disease юқори патогенликка эга вирусли инфекция эканлигини кўрсатди. Касалликнинг асосий резервуари сифатида Roussetus aegyptiacus тан олинган бўлиб, инсонга юқиш асосан инфекцияланган биологик суюқликлар билан тўғридан-тўғри контакт орқали содир бўлади.

Инкубацион давр 2 кундан 21 кунгача давом этади. Клиник жиҳатдан касаллик ўткир бошланади: тана ҳарорати 39–40°C гача кўтарилиши, кучли бош оғриғи ва умумий интоксикация белгилари билан намоён бўлади. Кейинчалик гастроинтестинал симптомлар — қусиш, сувли диарея, қорин оғриғи ривожланади.

Касалликнинг оғир босқичида геморрагик синдром шаклланади: тери ости қон кетишлари, милк ва ошқозон-ичакдан қон кетиши кузатилади. Шу билан бирга, гиповолемик шок ва кўп органли етишмовчилик (жигар, буйрак, юрак) ривожланиши мумкин.

Лаборатор таҳлиллар қуйидаги ўзгаришларни кўрсатди:

- Лейкопения ва лимфоцитлар камайиши
- Тромбоцитопения (қон ивишининг бузилишига олиб келади)
- AST ва ALT ферментларининг кескин ошиши
- Коагулопатия (DIC-синдром)

Леталлик даражаси эпидемияга қараб фарқ қилади ва ўртача 50% ни ташкил этади, айрим ҳолларда 80% дан юқори кўрсаткичлар қайд этилган.

МУНОЗАРА

Олинган натижалар Marburg virus disease патогенезининг асосида иммун тизимнинг дисрегуляцияси ётишини кўрсатади. Вирус организмга киргач, у биринчи навбатда макрофаглар ва дендрит хужайраларни зарарлайди. Бу эса цитокинлар ортиқча ишлаб чиқарилишига (“цитокин бурони”) олиб келади. Натижада қон томирлар деворининг ўтказувчанлиги ошади ва геморрагик синдром ривожланади.

Клиник жиҳатдан бу жараён шок, гипотензия ва органлар перфузиясининг бузилиши билан намоён бўлади. Жигар зарарланиши коагуляция омилларининг камайишига олиб келиб, қон кетиш хавфини янада оширади. Буйрак етишмовчилиги эса токсинларни чиқаришни чеклаб, интоксикацияни кучайтиради.

Ebola virus disease билан солиштирганда, Марбург вируси клиник жиҳатдан ўхшаш бўлса-да, айрим эпидемияларда тезроқ оғирлашиш ва юқори леталлик кузатилади. Бу вируснинг генетик хусусиятлари ва иммун жавоб фарқлари билан тушунтирилади.

Ҳозирги вақтда махсус антивирус терапия чекланган. Даволаш асосан интенсив терапияга қаратилган: суюқликлар билан таъминлаш, электролит мувозанатини тиклаш, кислород терапияси ва қон компонентларини қуйиш. Эрта ташхис ва изоляция инфекция тарқалишини камайтиришда ҳал қилувчи аҳамиятга эга.

Замонавий тадқиқотлар вакцина ва моноклонал антитана препаратларини ишлаб чиқишга қаратилган бўлиб, бу келажакда касалликни назорат қилиш имкониятларини кенгайтириши мумкин.

ХУЛОСА

Marburg virus disease юқори хавфли, тез ривожланувчи ва кўп ҳолларда ўлим билан яқунланувчи инфекция ҳисобланади. Унинг асосий хусусиятлари — юқори юқумлилик, оғир клиник кечиш ва гемorraгик синдром билан боғлиқ асоратлардир.

Тадқиқот натижаларига кўра, касалликни самарали назорат қилиш учун эрта диагностика, қатъий инфекцион назорат чоралари ва тиббий ходимларни ҳимоя қилиш биринчи ўринда туради. Специфик даволаш усулларининг чекланганлиги профилактика ва эпидемиологик назоратни янада муҳим қилади.

Келгусидаги илмий ишлар вирус патогенезини чуқур ўрганиш, самарали вакцина ва антивирус препаратлар ишлаб чиқишга қаратилган бўлиши лозим. Бу нафақат индивидуал беморларни даволаш, балки глобал эпидемиологик хавфни камайтириш учун ҳам муҳим аҳамиятга эга.

Фойдаланилган адабиётлар

1. World Health Organization. Marburg virus disease reports.
2. Centers for Disease Control and Prevention (CDC). Marburg Virus.
3. Feldmann H., Geisbert T.W. (2011). Ebola and Marburg viruses. *Lancet*.
4. Towner J.S. et al. (2006). Marburgvirus genomics. *Journal of Virology*.
5. Kortepeter M.G. et al. (2011). Filovirus hemorrhagic fever. *Clinical Infectious Diseases*.
6. Kuhn J.H. et al. (2020). Filoviridae classification. *Nature Reviews Microbiology*.